

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

174. An coniux dubitans de valore matrimonij possit petere, & reddere debitum? Et an coniux dubitans, si præmiserit sufficiens examen de valore matrimonij, & adhuc dubius manet, poterit-ne vti ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

summauit matrimonium, & post bimestre tempus adhuc dubitat? Vasquez in 2.2. disp. 66. cap. 6. num. 33. asserit, quod elapso illo tempore non debet devinere alterum coniugem perpetuo dubium, sed debet ei detegere dubium, ut ipse etiam interim non petat donec sufficienter examinetur. Hoc intelligit si probabiliter non timeatur talem dubij reuelationem nihil profuturam, sed potius nocituram; quod si tale sit periculum, tunc debet coniux dubius reddere debitum, ne ultra tempus bimestre signatum à iure, alterum coniugem detineat; obligare autem ipsum ingredi Religionem, cum reuera possit, ut ita liberum relinquat alterum coniugem, nimis durum est, eo quod nisi status Religionis sponte suscipiatur difficilis soleat habere exitus. Hoc mihi videtur probabilius, tamen si aliqui censent, huiusmodi debere intrare Religionem, cum hac via possit periculum incontinentiã euadere, cui se exponeret sine vlla obligatione, si in principio redderet. Ita Vasquez, cuius sententiam certissimam putat Salas in 2.2. r. 8. disp. vnicā, sect. 2.2. num. 208. quia non tenetur aut ipse, cum tanto detrimto suo, vel alterius, aut Religionem ingredi, aut à redditione debiti in dubio abstinere, vnde licet illi periculo materialis fornicationis se exponit.

RESOL. CLXXIV.

- An coniux dubius de valore matrimonij possit petere & reddere debitum?
- Et an coniux dubitans, si pramiserit sufficiens examen de valore matrimonij, & adhuc dubius manet, poterit vti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo, & hoc etiam verum sit etiam quando moraliter est impossibile, adhibita diligentia, posse vinci dubium?
- Et an quando dubium valoris matrimonij oritur ex dubio impeditenti impotentia, tunc uterque coniux possit reddere, & petere debitum?
- Sed difficultas est, an coniux dubitans de valore matrimonij si ante debitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere?
- Difficultas adhuc superest, an si coniux dubitans de valore matrimonij contrahendi, illud inear, possit adhuc petere, & reddere debitum?
- Et quid, si uterque coniux mala fide contraxit, an neuter possit petere, nec reddere debitum?
- Et quid est dicendum, si coniuges habeant rationes probabiles matrimonium valere, quamuis probabilius iudicetur matrimonium non teneri, an possint in tali casu reddere, & petere debitum?
- Et vtrum dubitans de valore matrimonij à se bona fide contracti, quia dubitas de seruitute alterius, possit, ac teneatur reddere debitum?
- Et an coniux, qui bona fide contraxit, si postea non dubio suspensionis, sed potius opinetur matrimonium esse nullum, non solum possit reddere, sed etiam petere debitum? Ex part. 4. tr. 3. Ref. 15.

fide, vel mala fide contraxerit; & ratio est, quia in dubiis tutior pars est eligenda: sed coniugi dubio (sive bona, sive mala fide contraxerit, & sive sit dubius ante sufficientem diligentiam, sive etiam postea) tutius est non petere, quia petendo se exponit periculo peccandi contra castitatem, & eidem coniugi tutius est reddere petenti bona fide, quam non reddere, quia non reddendo se exponit periculo iniustitiæ contra ius coniugis petendi, & reddendo tantum se exponit periculo fornicationis contra castitatem, quæ est minus peccatum, quam dictum iniustitiæ. Ergo coniux in dicto dubio non potest petere, tenetur tamen reddere. Hæc Hurtadus, & in hanc sententiam magis inclinat Martinez in 1. 2. tom. 1. quæst. 19. art. 6. dub. 5. concl. 2.

2. Sed licet hæc opinio sit probabilis, tamen contrariam non minus probabilem esse existimo. Dico igitur ante diligentiam adhibitam ad assequendam veritatem teneri coniugem dubitantem reddere debitum, non tamen posse petere, ea tam sufficienter adhibita posse reddere, & petere. Ita Sanchez tom. 1. lib. 2. disp. 41. n. 46. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 4. cap. 5. n. 16. Henriquez lib. 12. cap. 6. n. 5. & 7. Emanuel Sa. ver. debitum conjugale, n. 7. Sotus de iust. lib. 4. qu. 5. art. vlt. Bannez in 2. 2. quæst. 62. art. 6. dub. 5. concl. 4. & nouissimè Ioannes Vviggers in 1. 2. D. Thomæ quæst. 19. art. 6. dub. 6. n. 59. & 60. Coninch de Sacram. disp. 34. dub. 10. Lorca in 1. 2. D. Thomæ disp. 38. Nam possessor bonæ fidei si dubitat rem esse alienam, & facto sufficienti examine, ut infra videbimus, non potest dubium vincere, potest non tantum rem detinere, sed etiam illa vti, quia in dubio est melior conditio possidentis. Ergo coniux dubitans si pramiserit sufficiens examen, & adhuc dubius maneat, poterit vti matrimonio non solum reddendo, sed etiam petendo, & hoc verum est, etiam quando moraliter est impossibile adhibita diligentia posse vinci dubium, tunc enim, ut notat Sanchez loco citato n. 47. potest coniux dubitans nulla adhibita diligentia reddere & petere.

3. Notandum est tamen, etiam stando in prima opinione, illam non procedere, ut notat Pontius, Vasquez, Montefinus, & Hurtadus, ubi supra, quando dubium valoris matrimonij oritur ex dubio impeditenti impotentia; nam tunc uterque coniux potest reddere & petere debitum.

4. Sed difficultas est an coniux dubitans de valore matrimonij, si ante adhibitam diligentiam petat debitum, teneatur alter ei reddere? Affirmat Corduba in summa quæst. 45. punct. 3. Henriquez lib. 12. cap. 6. num. 5. in gloss. lit. T. uterque Ledesma, Bartholomæus dub. 20. de matrim. concl. 1. & Petrus de matr. quæst. 45. art. 1. ad finem. §. ad hoc dubium respondetur, quia in dubio melior est conditio possidentis; sed in hoc dubio uterque possidet, suppono enim quod bona fide contraxerint; ergo, &c.

5. Verum mihi magis placet opinio negatiua Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 41. num. 45. & aliorum, quia in tali casu coniux dubitans non habet ius ad petendum debitum, donec adhibeat debitam diligentiam ad veritatem assequendam.

6. Difficultas etiam est, an si coniux dubitans de valore matrimonij contrahendi, illud inear, possit adhuc reddere, & petere debitum. Quando alter solus bona fide contraxit, ita dubitantem non posse reddere, nec petere, docent Sotus in 4. dist. 27. qu. 1. art. 3. Bartholomæus Ledesma de matrim. dub. 20. & alij. Sed mihi placet opinio Ancharani in cap. Dominicus de secunda nupt. Sanchez de matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 42. num. 2. Henriquez lib. 12. cap. 6. num. 5. & 7. in glossa licet S. & aliorum asserentium, coniugem,

Sup. hoc in Ref. seq. & lege doctrinam Ref. præteritæ.

§. 1. **H**ic casus agitabitur quando post matrimonium bona fide contractum superuenit dubium de ipsius valore; & in tali casu coniugem ita dubitantem non posse petere, teneri autem debitum reddere, docuerunt præstantissimi ætatis nostræ Theologi, Basilius Pontius de matrim. lib. 10. cap. 15. Montefinus in 1. 2. D. Thomæ disp. 39. quæst. 4. Vasquez in 1. 2. disp. 66. cap. 4. Hurtadus de matrim. disput. 10. difficult. 9. num. 39. Rebellius lib. 2. quæst. 16. sect. 2. Turrianus in opusculis Theologicis, opusc. 10. disput. 4. dub. 1. & disp. 5. dub. 1. Pelantius in 1. 2. quæst. 19. art. 6. disp. 4. sent. 6. & hoc ait Hurtadus, sive coniux bona